

changes should conform to changes in the psychology of modern young people and society. It requires fundamental review of the purpose and content of natural education. The modern living environment of students includes not only technical systems that implicates the modern scientific principles (toys, gadgets), and a virtual models include promising developments, new scientific ideas and concepts. Modern environment of students is significantly different from what it was even 20 years ago. However rigid and detailed course structure provides less opportunity for the development of creative abilities of students and their independence. For future researcher is necessary, first of all, practice in researching skills. For future engineer the most important is the ability to use scientific principles for design new technical systems. In traditional scientific disciplines systematization of the material is based on different principles and does not facilitate the use of knowledge in inventive activity. The change of emphasis in design the content of curriculum requires a corresponding change in approach to the assessment of knowledge and skills of students - the transition from assessment of knowledge of certain facts to assess holistic understanding of scientific ideas - academic literacy. This leads to the need to change the system of testing students as a way to assess knowledge skills, and competencies. The problems in reform of curriculum include: basic structure syllabus; the new requirements to knowledge and skills of students. The comparative analysis showed that changing the content of Natural Sciences in general requires the stages in the formation of the leading scientific ideas and principles.

Key words: curriculum, interactive technology, creativity, physics, science.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Прошкін В. В.

УДК 378.147:37.013

Іхаб Макхулі

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ В ШКОЛАХ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Історико-педагогічний аналіз проблеми формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин дозволив нам установити, що підготовка студентів на засадах розвитку особистісних якостей та здібностей, які дозволяють здійснювати педагогічну діяльність відповідно до національних особливостей та культурних традицій етнічних груп і спільнот, є необхідною складовою професійної підготовки, запорукою ефективної фахової діяльності в

умовах багатонаціонального суспільства.

Останнім часом науковці досліджували різні напрямки зазначеної проблеми: становлення та розвиток освіти національних меншин в Україні, у тому числі історико-педагогічні дослідження за регіональною ознакою (В. Курило, Л. Терських (Східна Україна), Л. Левицька, Л. Сливка (Західна Україна); дослідження освіти різних національностей, особливостей освіти національних меншин у багатонаціональному суспільстві (Н. Рудницька, Н. Кротік, О. Геркєрова (євреї), М. Хайруддінов (кримські татари), Н. Сейко, В. Фесенко (поляки), О. Підгатець (турки-месхетинці), О. Костюк (німці, чехи); історичні аспекти підготовки вчителів до роботи в школах національних меншин (Л. Войналович, Н. Петрошук) та використання етнопедагогіки, національного виховання в освітньому процесі (В. Кузь, Н. Побірченко, М. Стельмахович, О. Ярошинська, І. Хлистун, Н. Жмуд, Е. Ананьян, А. Лукановська); підготовка майбутніх педагогів до роботи в ДНЗ, ЗНЗ національних меншин у наш час (О. Гуренко, Є. Бубнов, Т. Коваль, О. Хоружа, К. Юр'єва).

Метою статті є розкриття сутнісних характеристик готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин. Відтак, на рівні конкретно наукової методології плануємо розглянути науковий тезаурус дослідження, методологічні підходи, теоретичні положення щодо змісту формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин. На технологічному рівні – методи, форми, засоби й принципи реалізації процесу формування готовності. Запропонована логіка наукового пошуку співвідноситься з позицією С. Сисєвої [1], яка доводить, що визначаючи методологію, науковець пояснює, з яких саме позицій, підходів і принципів досліджується проблема.

Основні методологічні принципи дослідження, які ми використовуємо в роботі, – об'єктивності, доказовості, всебічності, сутнісного аналізу, єдності історичного та логічного, наступності, системності, особистісно зорієнтованого навчання.

Почнемо з аналізу базових дефініцій, які пропонуємо використовувати в роботі (готовність, професійна готовність, готовність до роботи в школах національних меншин). Сучасними науковцями напрацьовано вагомий доробок з загальної проблематики підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності, у тому числі, в умовах багатонаціонального середовища. Водночас, зазначимо, – незважаючи на певні тенденції пошуку нових підходів до підготовки майбутніх учителів через оновлення освітніх програм, на сьогодні немає цілісно реалізованих досліджень, які б акцентували увагу на готовності майбутніх педагогів до роботи в школах національних меншин. Але спочатку окреслимо найважливіші підходи науковців до визначення сутності поняття готовності, зокрема готовності до професійної діяльності.

Проблема готовності особистості до професійної діяльності знайшла відображення при розв'язанні широкого кола теоретичних і прикладних питань, спрямованих, переважно, на дослідження професійного становлення, розвитку та самовдосконалення особистості майбутнього вчителя (О. Дубасенюк, Л. Кондрашова, О. Кучерявий, О. Пехота, С. Сисоєва, В. Сластьонін та ін.).

Готовність розглядається науковцями вже понад 100 років за основними напрямками:

- сукупність морфологічних і психологічних особливостей (психофізіологічний підхід);
- налаштованість на професійну діяльність, що зумовлюється мотивами й психологічними особливостями особистості; інтегративна професійна якість або сукупність якостей особистості вчителя (особистісний підхід);
- особливий психічний стан, цілісний прояв особистості, що зумовлює високий рівень праці; цілісне утворення, що містить знання щодо способів професійної діяльності, а також уміння, які відповідають функціям діяльності вчителя (функціональний підхід).

Наша наукова позиція полягає в тому, що ми будемо здійснювати дослідження в контексті інтеграційного, тобто особистісно-функціонального підходу.

Ми визначаємо готовність як інтегративну характеристику особистості, що являє собою органічну єдність особистісних і функціональних компонентів у їх взаємозалежності та взаємозв'язку та є умовою її успішної діяльності в професійній галузі.

Готовність майбутнього вчителя до окремого виду діяльності – це інтегративна характеристика особистості, яке включає в себе, з одного боку, певний рівень розвитку особистісних і професійних якостей студента, значущих для здійснення цієї діяльності, з іншого – систему фахових знань, умінь, навичок і способів діяльності, розвинену рефлексивну позицію, що в єдності забезпечують успішне виконання майбутньої професійної діяльності, її різноманітних аспектів.

Отже, готовність показує здатність особистості використовувати й вдосконалювати свої знання, уміння та особистісні якості для успішної діяльності у буденному житті й визначеній професійній сфері.

Представлене визначення готовності свідчить, що ця характеристика створюється кожною особою індивідуально під час професійної підготовки в університеті, а потім у процесі фахової діяльності. Установлюючи співвідношення між поняттями «професійна підготовка» і «готовність», науковці зазначають, що вони співвідносяться як процес і результат. Наведемо висловлення В. Сластьоніна: «Підготовка спеціаліста – процес формування в нього достатнього рівня готовності» [2, с. 127].

Українськими і цікавими видаються нам ідеї докторів наук, які досліджують професійну готовність учителів, тобто готовність до

певного виду професійної діяльності: (І. Гавриш, Л. Козак, Н. Батечко, К. Юр'єва, Н. Овчаренко, О. Семеніхіна та ін.). Орієнтуючись на подані результати наукових досліджень, вважаємо за необхідне презентувати власну дефініцію готовності майбутнього вчителя до роботи в школах національних меншин.

Готовність майбутнього вчителя до роботи в школах національних меншин являє собою інтегративну якість особистості, що характеризується наявністю потреби особистості в етнічній толерантності, культурі міжнаціонального спілкування, попередженні міжетнічних конфліктів, подоланні негативних етнічних стереотипів; високим рівнем оволодіння знаннями, необхідними для продуктивної та творчої самореалізації майбутнього педагога в багатонаціональному суспільстві; сформованістю умінь та особистісних якостей, що дозволяють здійснювати взаємодію з представниками різних національностей, ураховуючи їх цінності, з повагою ставитися до міжкультурних відмінностей та будувати міжкультурний діалог; наявністю емоційного інтелекту, мотивів, потреб, правил поведінки та рефлексії, що дозволяють успішно самореалізовуватися й здійснювати високопродуктивну професійну діяльність в умовах багатонаціонального суспільства, мати гуманістичний світогляд і вміння жити в мирі та злагоді з представниками різних національностей.

Сформована готовність є основою активної професійної позиції майбутнього вчителя, що спонукає до нового світогляду як способу визначення особистої позиції людини, яка виконує соціально-політичну, науково-теоретичну, філософську, релігійну, морально-естетичну, культурологічну орієнтації в сучасному багатонаціональному суспільстві.

Наступне нагальне питання, що стоїть перед нами, – визначити структуру готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин. У нашому дослідженні будемо розглядати наступні компоненти готовності: мотиваційний, когнітивний, операційний, рефлексивний і творчий.

Ураховуючи, що в переважній більшості дисертаційних досліджень розглядається процес формування готовності або підготовка майбутнього вчителя в умовах поліетнічного середовища, важливо дослідити, як саме ця мета розкривається через завдання дослідження. Аналіз дисертаційних робіт (Є. Бубнов, О. Пометун та ін.) дозволяє нам визначити основні завдання:

- формування у студентів пошани до історії і культури свого та інших народів, сприйняття розмаїття соціального і культурного середовища як цінності, формування толерантного ставлення до культурних та інших відмінностей, способу життя та стилю поведінки;
- розуміння необхідності збереження розмаїття культур як умови цілісності світу;
- формування розуміння та внутрішнього прийняття цілей та

завдань майбутньої професійної діяльності при роботі в багатонаціональному освітньому просторі;

- опанування методиками та технологіями роботи в поліетнічному соціумі;
- прийняття рівноправ'я людей незалежно від їхньої етнічної, мовної, конфесійної приналежності, права людини на вільну особисту культурну само ідентифікацію; формування здатності студентів до особистого самовизначення та самоідентифікації;
- критичний аналіз стереотипної інформації щодо інших людей та їхніх культур, формування вміння сприймати цінності й норми за ступенем їхньої конкретної історичної важливості;
- набуття студентами досвіду, соціальних установок і ціннісних орієнтацій на міжкультурну комунікацію та обмін.

З метою подальшого розкриття сутнісних характеристик готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин, перейдемо до розгляду основних принципів зазначеного феномену.

Узявши за основу розглянуті підходи та орієнтуючись на результати досліджень (Я. Гулецька, О. Мілютіна, О. Слоньовська та ін.), виділимо основні принципи формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин, на які будемо спиратися в подальшій роботі:

- принцип національної спрямованості, що передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, народу, шанобливого ставлення до його культури; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну;
- принцип самоактивності й саморегуляції формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; виробляє громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях і вчинках;
- принцип полікультурності передбачає інтегрованість культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів;
- принцип соціальної відповідності обумовлює потребу узгодження змісту і методів патріотичного виховання з реальною соціальною ситуацією, в якій організовується соціально-гуманітарний процес;
- принцип історичної і соціальної пам'яті та міжпоколінної наступності, спрямований на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини та відтворює її у осучаснених формах і методах діяльності;
- принцип креативної взаємодії означає спрямованість на креативність в освітньому процесі, залучення студентів до діяльності, спрямованої на розвиток їхнього творчого потенціалу.

Отже, ми бачимо, що незважаючи на різноманіття принципів, найголовніше, те, що вони базуються переважно на ідеях народності, системності й цілісності, діалогу культур, вірогідності, тенденційності, урахування історичного досвіду, творчого розвитку й саморозвитку особистості, співтворчості студентів і викладачів університету.

Далі пропонуємо розглянути в роботі умови формування готовності студентів до роботи в школах національних меншин. У нашому дослідженні ми спираємося на наукову позицію К. Юр'євої [3] та плануємо використовувати наступні педагогічні умови: 1) конструювання змісту етнопедагогічної підготовки на основі ознайомлення майбутніх учителів з традиційною педагогічною культурою різних народів в межах освітнього процесу, позааудиторної діяльності, студентської науково-дослідної роботи; 2) добір та реалізація широкого кола інноваційних форм, методів і прийомів роботи: інтерактивних, тренінгових, проектних тощо; 3) створення університетського освітнього середовища міжкультурного спілкування, організації взаємодії студентів, науковців, освітян, громадських організацій національних меншин з метою дослідження традицій виховання в різних культурах і творчого використання народнопедагогічного досвіду в освітньому процесі сучасних навчальних закладів.

Ми вже зазначали, що реалізацію дослідження проводимо в контексті системного підходу як провідного напрямку сучасного наукового пізнання. Водночас, вивчаючи наукову літературу, ураховуємо інші наукові підходи, представлені науковцями. Цінним для нашого дослідження є результат роботи К. Юревої, А. Зоріної, С. Новоладської, О. Гуренко та ін., які застосовують у роботі низку підходів:

- системний підхід уможливорює визначення готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності в умовах етнокультурного різноманіття сучасного суспільства як складного інтегративного особистісного утворення з певною структурою;
- діяльнісний підхід зорієнтований на формування особистості студента через залучення в активну діяльність, що сприяє розмінюю етнокультурного різноманіття сучасного суспільства;
- культурологічний підхід наголошує на необхідності підготовки студентів з позиції діалогу культур та їхньої інтеграції в світовий культурно-освітній простір; розглядає народну педагогіку кожного народу як невід'ємний складник його культури;
- особистісно зорієнтований підхід проявляється при формуванні таких якостей особистості, як толерантність, емпатія, прийняття іншої думки, сприяє усвідомленню унікальності особистості кожного майбутнього вчителя в умовах етнокультурного різноманіття сучасного суспільства;
- аксіологічний підхід дозволяє визначити цінності, на які орієнтується університетський освітній процес й на основі яких будуть

формуватися цінності майбутніх учителів, необхідні для здійснення професійної діяльності на засадах гуманізму, справедливості, поваги до представників різних культур;

- синергетичний підхід дає змогу розглядати особистість майбутнього вчителя і систему його професійної підготовки як відкриті системи, що мають гнучко реагувати на динамічні зміни в суспільному житті;

- антропологічний підхід уможлиблює виокремлення загальнолюдських універсалій та закономірностей у спадщині народної педагогіки різних етносів, а також реалізацію крос-культурної (зіставлення, порівняння традиційних педагогічних уявлень і досвіду різних етносів, що живуть в один і той самий час) та історичної (розгляд традиційних педагогічних феноменів, притаманних одному й тому самому народу на різних етапах його існування) дослідницьких стратегій;

- середовищний підхід окреслює можливості й конкретизує умови реалізації особистісно-діяльнісного підходу для набуття майбутніми вчителями досвіду спілкування з представниками різних етнічних культур через створення в педагогічному університеті середовища міжкультурного спілкування;

- полікультурний підхід подає приклади освітніх моделей, що реалізуються в різних країнах для вирішення проблем, спричинених культурним різноманіттям.

Логічним кроком наших наукових пошуків стане розгляд змісту, форм і методів формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин.

Зміст етнопедagogічної підготовки включає знання з етнопсихології, етнології, етносоціології, культурології, релігієзнавства тощо; знайомство з народними виховними традиціями в практиці сучасної школи [3, с. 258]. На думку автора, це сприяє виробленню в студентів професійно значущих особистісних якостей і прагненню до особистісно-професійного самовдосконалення.

Розглянемо далі основні форми і методи формування готовності. Зазначимо, під формами (від лат. *forma* – зовнішній контур, вид, зовнішній вираз будь-якого змісту) [4] ми розуміємо спеціально організовану науково-педагогічну, соціально-гуманітарну діяльність викладачів і студентів, що відбувається за встановленим порядком і режимом. Під методами (від грец. *μέθοδος* – шлях крізь) [4] – сукупність способів, засобів і прийомів наукового пізнання, що дозволяють досягати поставленої мети та завдань освітнього процесу. Використання методів задля формування готовності до роботи в школах національних меншин обумовлюється світоглядною позицією викладачів і студентів, їхніми поглядами на сутність предмета дослідження, орієнтацією на застосування різних форм.

Науковцями розроблено низку підходів до виокремлення форм

формування зазначеної готовності студентів. Так, О. Гуренко виділяє традиційні (лекції, семінари, практичні заняття, конференції, екскурсії, залік, консультації, дидактичні ігри, самостійна робота, курсові проекти, науковий гурток) та специфічні форми (засідання «круглого столу», народознавчі експедиції, співпраця з інформаційно-культурними центрами національних меншин, робота з фондами краєзнавчих музеїв та інші) [5, с. 12].

Отже, не зважаючи на представлене різноманіття ми бачимо, що в переважній більшості досліджень різниця між запропонованими формами є непринциповою. Вони доволі часто перетинаються. Це й дає нам певний орієнтир у подальшому розробленні предмету дослідження.

Така сама ситуація склалася й з методами формування готовності. Низка дослідників (О. Мілютіна, О. Слоновьська та ін.) виділяє методи: навчально-виховні (пояснення, розповідь, переконання, дискусія, інтерактивне спілкування; практико-діяльнісні (колективна і самостійна робота з підручниками, посібниками, інформаційними ресурсами в мережі Інтернет, робота в парах, соціальне включення – активне залучення студентів з етнокультурних меншин до життя університету, місцевої громади); стимулювання та контролю; наочні (перегляд кінофільмів, використання ЗМІ, організація тематичних виставок, які відображають багатокультурність як характерну ознаку колективу, місцевої громади, суспільства загалом, а також знайомлять з європейською культурною спадщиною).

Для реалізації зазначених форм і методів формування готовності використовують відповідні засобами. Погоджуючись із результатами досліджень [5], до них ми відносимо культурні надбання національних меншин: традиції, звичаї, обряди, фольклор та інші; різноманітна наочність та ІКТ, технічні засоби навчання тощо.

Наступний крок наших наукових пошуків полягає у виокремленні функцій формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин. Ураховуючи результати досліджень Т. Коваль [6], розглянемо такі функції: пізнавальна (забезпечення студентів знаннями щодо роботи в школах національних меншин), проєктивно-конструктивна (здійснення проєктно-пошукової діяльності в школах національних меншин), комунікативно-організаційна (поглиблення теоретичних знань на основі практичного навчання), ціннісно-орієнтаційна (формування емоційно-ціннісного ставлення до нації), соціокультурна (недопущення протиставлення національних цінностей та ідеалів одного народу ідеалам та цінностям інших народів, повага, толерантність, взаємодія), рефлексивна (відображає рефлексію досвіду професійно-педагогічної діяльності в поліетнічному освітньому середовищі), оцінно-корекційна (передбачає стабілізацію і корекцію професійно-педагогічної мотивації, сформованих знань, умінь та навичок, становлення індивідуально-творчого стилю професійно-педагогічної діяльності).

Відтак, компонентно-структурний аналіз готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин дозволив нам чітко виявити сутність досліджуваного поняття та конкретизувати його зміст. Розроблення педагогічної системи формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин стане предметом наших подальших наукових досліджень.

Список використаної літератури

1. Сисоєва С. О. Методологія науково-педагогічних досліджень : підручник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Рівне : Волинські обереги, 2013. – 360 с. **2. Сластенин В. А.** Професійна підготовка учителя в системі вищого педагогічного освіти / В. А. Сластенин. – М., 1982. – 180 с. **3. Юр'єва К. А.** Порівняльна етнопедагогіка в професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів: монографія / К. А. Юр'єва. – ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2016. – 420 с. **4. Тлумачний** словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eslovnyk.com>. **5. Гуренко О. І.** Формування етнокультурної компетентності студентів педагогічного університету в умовах поліетнічного середовища : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. І. Гуренко ; Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. – Х., 2005. – 20 с. **6. Коваль Т. В.** Формування готовності майбутніх учителів школи першого ступеня до роботи з батьками в поліетнічному середовищі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. В. Коваль ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2015. – 21 с.

Макхулі Іхаб Сутнісні характеристики готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин

У статті подано сутнісні характеристики готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин. Представлено основні методологічні принципи дослідження: об'єктивності, доказовості, всебічності, сутнісного аналізу, єдності історичного та логічного, наступності, системності, особистісно зорієнтованого навчання. Розглянуто базові дефініції: готовність, професійна готовність, готовність до роботи в школах національних меншин. Визначено компоненти готовності: мотиваційний, когнітивний, операційний, рефлексивний і творчий. З'ясовано основні підходи щодо формування готовності: системний, діяльнісний, культурологічний, аксіологічний, синергетичний, антропологічний, середовищний, полікультурний. Розглянуто форми, методи, зміст, функції формування готовності майбутніх учителів до роботи в школах національних меншин.

Ключові слова: формування готовності, майбутній учитель, школи національних меншин, багатонаціональне освітнє середовище.

Макхули Ихаб Сущностные характеристики готовности будущих учителей к работе в школах национальных меньшинств

В статье представлены сущностные характеристики готовности будущих учителей к работе в школах национальных меньшинств. Выделены основные методологические принципы исследования: объективности, доказательности, всесторонности, сущностного анализа, единства исторического и логического, преемственности, системности, лично-ориентированного обучения. Рассмотрены базовые дефиниции: готовность, профессиональная готовность, готовность к работе в школах национальных меньшинств. Определены компоненты готовности: мотивационный, когнитивный, операционный, рефлексивный и творческий. Представлены основные подходы к формированию готовности: системный, деятельностный, культурологический, аксиологический, синергетический, антропологический, пространственный, поликультурный. Рассмотрены формы, методы, содержание, функции формирования готовности будущих учителей к работе в школах национальных меньшинств.

Ключевые слова: формирование готовности, будущий учитель, школы национальных меньшинств, многонациональная образовательная среда.

Makhouli Ihab Essential characteristics of future teachers' readiness to work at schools of national minorities

The article presents the essential characteristics of future teachers' readiness to work at schools of national minorities. The main methodological principles of a research have been represented as following: objectivity, evidence, comprehensiveness, essential analysis, unity of historical and logical, continuity, systemic, and personally oriented learning. Basic definitions have been given, they are readiness, professional readiness, readiness for work at schools of national minorities. The following components of readiness have been defined, they are motivational, cognitive, operational, reflexive, and creative. The basic approaches to readiness formation have been outlined as systemic, activity, cultural, axiological, synergetic, anthropological, environment, and multicultural.

The forms (traditional and specific) and methods (educational, practical-oriented, visual, stimulation and control) of future teachers' readiness formation for work at schools of national minorities have been considered. It is noted that the content of ethnopedagogical training includes knowledge on ethnopsychology, ethnology, ethnosociology, cultural studies, religious studies, etc.; Acquaintance with folk educational traditions within the practice of modern school.

The functions of readiness formation have been considered. They are cognitive, projective and constructive, communicative and organizational, value-orientational, sociocultural, reflexive, estimation and correctional.

Key words: readiness formation, future teacher, schools of national minorities, multinational educational environment.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2017 р.
Прийнято до друку 27.06.2017 р.
Рецензент – д.п.н., проф. Прошкін В. В.

УДК 37.035:37.004.032.6(045)

О. І. Мальцева

МІСЦЕ МЕДІАОСВІТИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Сучасна людина для успішної життєдіяльності не може бути осторонь інформаційних потоків. Але головна складність нині не в тому, щоб отримати певну інформацію, а в тому, щоб визначити, яка інформація потрібна. Величезний надлишок інформаційної пропозиції призводить до того, що сучасна людина ризикує «потонути» в інформаційному морі. До цього додається загроза повірити брехливій інформації. На жаль, багато сучасних медіа не перевіряють достовірність оприлюднених даних, нормою стало використання численних маніпулятивних технологій, спрямованих або на безпідставне формування позитивного іміджу замовників, або на очорнення їхніх конкурентів.

Особливе значення грамотна робота з інформацією має, коли йдеться про дітей та підлітків. У них нема ще життєвого досвіду, вони ще схильні до сліпого наслідування привабливих образів [1]. В той же час вони дуже активно кожного дня користуються медіа-ресурсами.

Український центр вивчення громадської думки населення «Соцінформ» та MyMedia в травні 2016 року презентували дослідження про те, як українські школярі використовують медіа, соцмережі та звідки черпають новини. У дослідженні взяли участь 2153 учня 7 – 11 класів зі всіх областей України, окрім тимчасово окупованих територій.

Виявилося, що майже 90% учнів мають персональний комп'ютер, 83% – смартфон, більше половини – планшети, і майже в усіх опитаних учнів удома є Інтернет. 44% старшокласників володіють трьома гаджетами, а 1% не має жодного.

8% дітей визнали, що не приділяють особливої уваги новинам. А ті старшокласники, які ними цікавляться, головним новинним джерелом називають інтернет-публікації (57%). Телебачення, яке у дорослих посідає перше місце, у підлітків – друге. Третє – онлайн-відео. А ось друковану пресу вони ігнорують.